

Τ Α Ο Ϊ Σ Μ Ο Σ

Ο Ταοϊσμός (ονομάζεται ενίοτε και Νταοϊσμός) ως όρος χρησιμοποιείται για να προσδιορίσει μια φιλοσοφική σχολή βασισμένη στα κείμενα του Τάο Τε Τσινγκ (αποδίδονται στον Λάο Τσε) και του Τζουανγκ Ττζί.

Ο Ταοϊσμός ονομάζεται έτσι από την κεντρική του ιδέα, το Τάο, που σημαίνει «δρόμος». Στην περίπτωση αυτή σημαίνει το δρόμο ή την πορεία που ακολουθεί το σύμπαν, δηλαδή το γενικό τρόπο λειτουργίας του. Σημαίνει, επίσης, την πηγή από την οποία προέρχεται αυτή η λειτουργία. Σε αδρές γραμμές, σύμφωνα με την ταοϊστική κοσμογονία, η πηγή του παντός, δηλαδή το Τάο, γεννά τη «μεγάλη ενότητα» (Τάι-τσι). Αυτή γεννά τις δύο αρχές, το γιν και το γιανγκ. Αυτές μπορούμε να τις αντιληφθούμε ως τους δύο βασικούς τρόπους ύπαρξης των όντων. Ο τρόπος ύπαρξης που ονομάζεται γιν χαρακτηρίζεται από παθητικότητα, υποχωρητικότητα, υγρότητα, σκοτεινότητα, χαμηλότητα κτλ. Ο τρόπος ύπαρξης που ονομάζεται γιανγκ χαρακτηρίζεται από ενεργητικότητα, φωτεινότητα, στερεότητα, υψηλότητα κτλ. Όλες οι επιμέρους πραγματικότητες, ανάλογα με τον γιν ή τον γιανγκ χαρακτήρα τους θεωρούνται εκφράσεις της μιας ή της άλλης ή της διαπλοκής των δύο.

Έτσι, από τις τρεις βασικές πραγματικότητες που αποτελούν τον κόσμο, δηλαδή τον ουρανό, τη γη και τον κάτω κόσμο, ο ουρανός είναι γιανγκ, ο κάτω κόσμος γιν, ενώ από τη διαπλοκή τους σε διάφορες ποσοτώσεις συνίστανται όλα όσα αποτελούν τη γη. Από τις επιμέρους πραγματικότητες, το θηλυκό είναι γιν, ενώ το αρσενικό γιανγκ, η θάλασσα είναι γιν, η ξηρά γιανγκ, η κοιλιά είναι γιν, το κεφάλι γιανγκ, η σάρκα γιν, τα οστά γιανγκ, το ασήμι γιν, ο χρυσός γιανγκ, η αυλή γιν, το σπίτι γιανγκ, κ.ο.κ.

Ο ταοϊστικός χρόνος είναι μια κυκλική κίνηση, στην οποία εναλλάσσονται το γιν και το γιανγκ (π.χ. νύχτα-μέρα, χειμώνας-καλοκαίρι, νεότητα-γηρατειά κτλ.), ενώ οι ενδιάμεσες στιγμές είναι αποτέλεσμα της διαπλοκής τους σε ποικίλες ποσοτώσεις. Αυτή την κίνηση δείχνει η γνωστή παράσταση του κύκλου που είναι χωρισμένος με μια σιγμοειδή γραμμή σε δύο μέρη με διαφορετικό χρώμα. Αυτή η κυκλική κίνηση είναι ακριβώς η λειτουργία του Τάο.

Ο Ταοϊσμός είναι η μεγάλη φιλοσοφο-θρησκευτική και μυστικιστική παράδοση που υπήρχε στην αρχαία Κίνα, πριν από την πρώτη επαφή βουδιστών ιεραποστόλων στην αυλή του Αυτοκράτορα Σε Χουάνγκ, το 217 π.Χ. Ήδη από το 1000 π.Χ. ήταν ένα ολοκληρωμένο σύστημα.

Οι Ταοϊστές έκαναν σπουδαίες παρατηρήσεις μέσα στη φύση και στον άνθρωπο. Αυτοί διατύπωσαν τη γενίκευση ότι η φύση διέπεται από δύο δυνάμεις, το 'γιν' και το 'γιάγκ', το θετικό και το αρνητικό, κι ότι αρκεί κανείς να εναρμονιστεί με τις διαδοχικές εναλλαγές αυτών των ρευμάτων για να ζήσει αρμονικά και, τελικά, μέσα από κατάλληλη ηθικο-διανοητική άσκηση, να καταλαγιάσει το νου, να ξεπεράσει τα επίγεια αντίθετα και να βιώσει ενορατικά την Υπερβατική Πραγματικότητα.

«Η γέννηση δεν είναι μια αρχή – ο θάνατος δεν είναι ένα τέλος».

ΤΣΟΥΑΝΓΚ ΤΣΟΥ

«Να είσαι ταπεινός και θα παραμείνεις σκέρατος.

Λύγισε και θα παραμείνεις όρθιος.

Αδείασε τον εαυτό σου και θα παραμείνεις γεμάτος.

Δέξου τη φθορά και θα παραμείνεις άφθαρτος.

Όποιος έχει λίγα, θα λάβει.

Όποιος έχει πολλά, θα στεναχωρηθεί.

Γι' αυτό ο σοφός παραμένει σκέρατος και γίνεται το παράδειγμα του κόσμου».

ΛΑΟ ΤΖΟΥ, Τάο Τε Κινγκ

Σαν ένα ποτάμι που ξεκίνησε από τα βάθη της κινεζικής ιστορίας ο Ταοϊσμός μεγάλωσε προσλαμβάνοντας διάφορα στοιχεία και απλώθηκε σε διάφορες διακλαδώσεις. Οι δύο κυριότερες είναι εκείνες που ονομάζονται συνήθως ο φιλοσοφικός και ο θρησκευτικός ή λαϊκός Ταοϊσμός. Κύρια έκφραση του φιλοσοφικού Ταοϊσμού είναι το έργο του 4ου π.Χ. αι. Τάο-τε-Τσινγκ (= Το βιβλίο για το Τάο και τη δύναμή του) που αποδίδεται στο Λάο Τσε, μια αμφίβολης ιστορικής ύπαρξης προσωπικότητα, αποτελεί όμως μάλλον συλλογή από διάφορα κείμενα. Στο έργο αυτό,

με βάση την άποψη ότι το Τάο ως μητέρα των πάντων είναι γιν, το γιν θεωρείται ως η δημιουργική αρχή, αυτή από την οποία αρχίζει η κυκλική εναλλαγή του γιν και γιανγκ. Έτσι, ως δράση σύμφωνη με τη λειτουργία του Τάο συνιστάται μια δράση τύπου γιν. Αυτή ονομάζεται «μη-δράση», επειδή σύμφωνα με αυτή ο δρων αφήνει απλώς τα πράγματα να συμβούν προβάλλοντας τη μικρότερη δυνατή αντίσταση ή υιοθετώντας μια στάση εναρμονιζόμενη με αυτό που συμβαίνει. Επειδή μετά το γιν ακολουθεί το γιανγκ, μια τέτοια στάση επιφέρει πάντα ένα θετικό αποτέλεσμα. Έτσι η πρόταση ότι το αδύνατο νικάει το ισχυρό, στην οποία μπορεί να συνοψιστεί η «μη-δράση», είναι ένας νόμος που προέρχεται από τον τρόπο λειτουργίας του Τάο. Εφαρμόζεται σε πάμπολλα πεδία στην κινεζική ζωή, όπως π.χ. σε κάποιες από τις πολεμικές τέχνες, όπου η νίκη δεν εξασφαλίζεται μέσα από την ενεργητική στάση αλλά μέσα από τη συμπίεση με τις κινήσεις του αντιπάλου.

Θρησκευτικός ή λαϊκός Ταοϊσμός ονομάζεται το σύνολο των μεθόδων που στα πλαίσια της κινεζικής θρησκείας έχουν σκοπό την επίτευξη της μακροβιότητας. Μια ριζικότερη μορφή του σκοπεύει στην επίτευξη της αθανασίας. Από αυτήν την προσπάθεια γεννήθηκαν σπουδαίες αναπνευστο-σωματικές ασκήσεις όπως το Τάι Τσι Τσουάν (κινητική εναρμόνιση), το Τσι Κουνγκ (αναπνευστική εναρμόνιση), η παραδοσιακή ιατρική (βελονισμός, βότανα) και πάρα πολλά άλλα. Όλη η ζωή, η σκέψη και η τέχνη των Κινέζων είναι επηρεασμένη από τις ταοϊκές αντιλήψεις. Η κινεζική αλχημεία, η κινεζική αστρολογία, η κινεζική κουζίνα, αρκετές κινεζικές πολεμικές τέχνες, η κινεζική παραδοσιακή ιατρική, το φενγκ σούι, πολλά στυλ του τζι γκονγκ, παρουσιάζουν κάποια σχέση με τον Ταοϊσμό.